

INHOUD

Voorwoord	5
De 3 Wijzers	6
De Architectuurwijzers	8
Hoogtepunten 2011	9
W1: Aanwijzen van architectuur	11
Architectuurreizen	12
Dag van de Architectuur	20
Wanatoeprijs	22
Open Monumentendag	23
W2: Wijzer worden in architectuur	25
A–Z-Lezingen	26
C-mine Architectuurlezingen	34
W3: Architectuur die de wijzers van de tijd doorstaat	43
Publicaties	43
Website	43
Vooruitblik naar 2012	45
Partners	46
Colofon	47

VOORWOORD

Met dit jaaroverzicht blikt Architectuurwijzer terug op een succesvol 2011. Maar we proberen meer dan alleen een overzicht te geven. De resultaten en conclusies vormen een nieuw uitgangspunt voor kritische reflectie. We bundelen al onze activiteiten en dragen zo bij aan de creatie van een archief. Het documenteren draagt bij tot verfrissende visies, werkt creativiteit in de hand en geeft mensen met verschillende achtergronden toegang tot de verschillende betekenissen van architectuur.

Het jaaroverzicht is opgebouwd volgens de drie Wijzers waarop Architectuurwijzer focust: aanwijzen van architectuur, wijzer worden in architectuur en architectuur die de wijzers van de tijd doorstaat.

De eerste wijzer omvat de (mede)werking rond overkoepelende, regionale evenementen zoals de Dag van de Architectuur, de Open Monumentendag en de uitreiking van de Wanatoeprijs. Maar ook onze jaarlijkse architectuurreizen vallen onder dit luik.

De tweede wijzer belicht de lezingenreeksen die we jaarlijks organiseren: de A-Z-Lezingen in het Hasseltse Z33-huis voor actuele kunst en de voordrachten in het cultuurcentrum C-mine in Genk.

De derde wijzer staat voor de archivering van de beschikbare informatie en documentatie. Concreet verwijst dit onderdeel naar onze publicaties en vernieuwde website.

DE DRIE WIJZERS

Architectuurwijzer heeft als voornaamste doel het promoten van hedendaagse architectuur in Limburg en de Euregio. Via informatie en discussie wil Architectuurwijzer, zowel bij het grote publiek als bij professionals, een gedegen houding en mening met betrekking tot hedendaagse architectuur stimuleren, zodat de kwaliteit van het gebouwde en de leefomgeving in het algemeen worden bevorderd.

Architectuurwijzer werkt vanuit drie Wijzers:

W1

Aanwijzen van architectuur

We willen het grote publiek wijzen op de kracht van architectuur. We proberen architectuurtaal om te zetten naar mentaal door middel van publicaties, tentoonstellingen, onze website, architectuurkaarten... Om onze projecten toegankelijk te maken, zorgen we voor een aangepaste vormgeving, presentatie en communicatie.

De voornaamste doelstelling van Architectuurwijzer is het aanwijzen van kwaliteitsarchitectuur. We willen onze passie met anderen delen, zonder daarbij een oordeel te vellen. Niet iedereen is zich even bewust van de aanwezigheid van architectuur of wat die kan teweegbrengen. Voor ons reikt architectuur mogelijkheden aan, weekt ze gevoelens los en creëert ze stemmingen; net zoals dat bij schilderijen of beeldhouwwerken kan gebeuren.

Die kwaliteiten van architectuur willen we graag blootleggen, zodat ons publiek, gesterkt met meer middelen, een waardevol oordeel voor zichzelf kan uitspreken.

We hebben in het verleden veel activiteiten georganiseerd, die vaak enkel de architectenwereld zelf bereikten. Architectuurwijzer wil echter ook de relatie met het grote publiek aanscherpen en wel door op structurele basis een jaarprogramma aan te bieden. Dat vaste programma bestaat uit de basiswerking aangevuld met randactiviteiten. Zo stimuleren we naambekendheid die drempelverlagend werkt. Door het randprogramma is Architectuurwijzer permanent aanwezig, ook voor een groter en breder publiek. Een goed voorbeeld hiervan zijn de architectuurkaarten op onze website.

W2

Wijzer worden in architectuur

Om de wereld van de architectuur kenbaar te maken aan het grote publiek, organiseert Architectuurwijzer seminars en lezingen die de discussie over architectuur aanwakkeren, en workshops en ateliers als vormen de activiteiten. Dat alles combineren we met projecten die aansluiten bij bestaande initiatieven zoals die van het Vlaams Architectuurinstituut en de Stichting Stad en Architectuur. Het doel daarvan is om de vereniging ook inhoudelijk te blijven voeden.

Architectuurwijzer probeert ook het architectuurdebat levend te houden en doet dat aan de hand van het kernbegrip 'confrontatie'. We moedigen kritische discussies tijdens en na onze lezingen dan ook sterk aan. Wanneer in zulke nagesprekken publieke personen betrokken worden, trekt de lezing ook weer gemakkelijker het grote publiek aan.

Voor de workshops blijven we gerenommeerde professionals engageren. Wanneer die hun ervaringen delen, ontstaat er opnieuw een confrontatie, ditmaal met andere werkgewoonten en inzichten. Zo stimuleren we het inhoudelijk uitdiepen van de architectuurvisie van zowel de begeleider alsook de deelnemers.

Een derde soort confrontatie die we promoten, vindt plaats in de vorm van de architectuurreizen en de interactieve architectuurkaarten.

W3

Architectuur die de wijzers van de tijd doorstaat

Architectuurwijzer bundelt de conclusies van alle activiteiten en gesprekken in schriftelijke vorm en bouwt zo mee aan een architectuurarchief. Tegelijkertijd werken we mee aan de archivering van waardevolle projecten in Limburg. Dat laat ons toe om op relatief eenvoudige wijze een solide basis voor onder meer tentoonstellingen en publicaties uit te bouwen. Bovendien kan de verzameling ideeën aanreiken voor andere activiteiten in de toekomst. Wij hopen dat het verzamelen van de gegevens een databank oplevert die verder uitgroeit tot een geheugen gevuld met architectuur.

DE ARCHITECTUURWIJZERS

Architectuurwijzer wordt mogelijk gemaakt door de vrijwillige inzet van een tiental architecten. Tijdens maandelijkse kerngroep-vergaderingen worden de inhoudelijke lijnen uitgezet.

De kerngroep van 2011: Jan Bloemen, Roel De Ridder, Karolien De Ryckere, Dirk Fredricx, Lize Gielkens, Joep Gosen, Frederique Hermans, Dimitri Minten, Luc Vanmuysen, Tim Vekemans en Tim Willems.

Bezoldigd medewerker Iris Peeters is verantwoordelijk voor de praktische alsook de zakelijke organisatie. Freelancer Hannelore Geeraerts werd aangesteld voor bijkomende inhoudelijke ondersteuning.

HOOGTEPUNTEN 2011

AANWIJZEN VAN ARCHITECTUUR

Architectuurwijzer maakt architectuur in het dagelijkse leven kenbaar en leesbaar. Door aan te tonen wat de mogelijkheden van architectuur zijn, worden de waardevolle elementen ervan visueel. Op die manier is het gemakkelijker voor een buitenstaander om voor zichzelf een oordeel te vellen.

SANAA
Rolex Learning Center
—

W1

WIJZER 1
AANWIJZEN VAN ARCHITECTUUR

#1

Brussel

10.06.2011

Uit de eerste architectuurreis naar Brussel blijkt dat er in onze hoofdstad geen plaats is voor autonomie, voor de architect als kunstenaar. De randvoorwaarden waar architecten in Brussel mee geconfronteerd worden, zijn zodanig bepalend en bovenal complex, dat ontwerpers verplicht zijn om er pragmatisch mee om te gaan. De bloemlezing van vier recente Brusselse projecten bewijst dat. We bezochten projecten van Bart Lens Associates, L'Escaut, Martine De Maeseneer Architects en HUB. Op de terugreis hielden we halt bij het Huis van de Mechelaar van de hand van Nollet en Huyghe.

L'Escaut
Cheval Noir
Brussel
—Bart Lens
basisschool De Bron

Basisschool De Bron, een ontwerp van Bart Lens vlakbij het Zuidstation, bevindt zich in een typisch Brusselse, nogal residentiële straat. Op een perceel net groot genoeg voor twee grote rijhuizen, ontwierp Lens een bescheiden schoolgebouw dat niet uit de toon valt: wie niet goed oplet, ziet ook werkelijk twee gebouwen, met verdiepingen die telkens een half niveau verspringen ten opzichte van elkaar en daarmee slim de helling van de straat volgen. Het programma is in de hoogte gestapeld met net achter de voordeur en op de eerste en tweede verdieping kleine klaslokalen en onder het dak de administratieve functies.

L'Escaut
Cheval Noir

De architecten van L'Escaut geven Molenbeek een gezicht met een project van sociale kunstenaarswoningen. Het nieuwbouwgedeelte van het project is een hoekig torengedebouwen en enkele ernaast gelegen oude industriegebouwen bevatten de kunstenaarswoningen. Fluorescerende gele verf op zowel het oude alsook het nieuwe zorgt voor een verbindend effect. Tussen het nieuwe prisma en de oude gebouwen zijn op verschillende niveaus loopbruggen aangebracht. Die werken spontane ontmoetingen in de hand. Het gebruik van de gebouwen gaat voor op de verschijningsvorm – alweer dat Brusselse pragmatisme. De individuele kunstenaarswoningen, meestal duplexen, zijn bijzonder open en geven de bewoner veel bewegingsvrijheid.

Bart Lens
basisschool
De Bron
Brussel
—L'Escaut
Cheval Noir
Brussel
—

Martine De Maeseneer Architects
Bronks-theater

Martine
De Maeseneer
Architects
Bronks-theater
Brussel

HUB
ABC-huis
Schaarbeek

Het Bronks-jeugdtheater van Martine De Maeseneer is van een andere categorie. Het zoekt een deel van zijn heil in taalspelletjes; de overige meerwaarde is afkomstig van een slimme omgang met een complex programma. Op een beperkte oppervlakte, en dus gedeeltelijk gestapeld, bevinden zich een forse theaterzaal, een multifunctionele en opdeelbare oefenruimte/feestzaal, een cafetaria, alle benodigde nevenruimtes en véél ruimte voor circulatie. Het is net in die circulatieruimtes dat het gebouw tot leven komt. Naast allerlei geslaagde spelereien valt ook de bijzondere constructiemethode op. Het project was de 'bijna-winnaar' van de Mies van der Roheprijs 2011.

HUB
ABC-huis

Het ABC-huis (Art Basics for Children) van HUB is een bibliotheek/workshop-ruimte voor kinderen en situeert zich op het raakvlak van educatie en kunst. Een oud industrie pand in Schaarbeek kreeg net de benodigde hoeveelheid opsmuk om de nieuwe gebruiken toe te laten. Mede doordat de bouwheer over een beperkt budget beschikt, heeft HUB gekozen voor een minimum aan verbouwingen: de architecten maakten het gebouw wind- en waterdicht en voorzagen het van een laag verf. Daardoor was er budget over om enkele strategisch gekozen ruimtes luxueuzer af te werken. Dit is vooral zichtbaar in de aankleding van de ruimtes. Het minimum aan ingrepen leidt in dit gebouw tot een maximum aan creatief gebruik.

Nollet en Huyghe
Het Huis van de Mechelaar

Het Huis van de Mechelaar is het huis van de Mechelse stadsdiensten, ontworpen door Nollet en Huyghe in een laatmodernisme dat stevig contrasteert met het oude centrum. Een oud herenhuis is helemaal ingewerkt in het nieuwe gebouw; het behoudt zijn waardigheid tussen de nogal anonieme achtergevels van het huis. De inkom van de nieuwbouw bevindt zich in een steeg en geeft uit op een lokettenzaal die opgevat is als een publiek plein. In en naast het herenhuis huizen de jeugddienst en een jeugdhuis. Die ruimtes zijn speelser van aard. Het Huis van de Mechelaar blinkt uit in de afwerkingsgraad: het is goed uitgevoerd modernisme, zij het van de zachte soort.

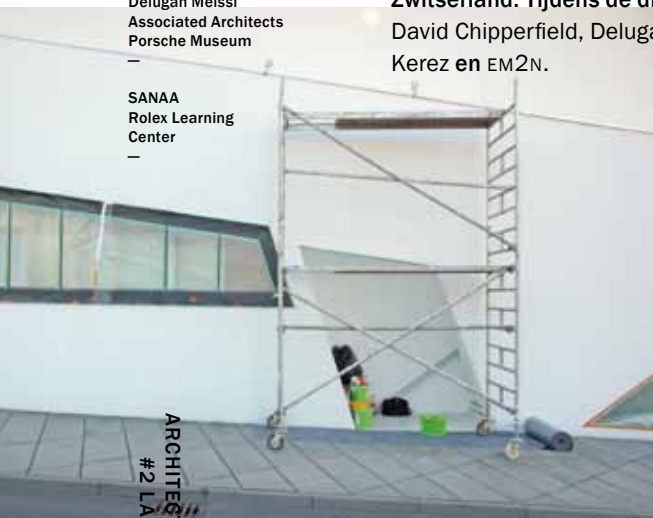
01
09
11

#2
Lausanne
01 > 03.09.2011

In september was de bestemming van de architectuurreis Lausanne in Zwitserland. Tijdens de driedaagse trip bezocht de groep projecten van David Chipperfield, Delugan Meissl Associated Architects, SANAA, Christian Kerez en EM2N.

Delugan Meissl
Associated Architects
Porsche Museum

SANAA
Rolex Learning
Center

ARCHITECTUURREIZEN
#2 LAUSANNE

David Chipperfield
Museum of Modern Literature

Het Museum of Modern Literature ligt in het Duitse Marbach am Neckar, de geboorteplaats van auteur Friedrich Schiller. In 1903 werd op een heuvelrug het Schiller Museum gesticht. Rechts van het gebouw werd in 1973 in beton een archief gebouwd. Het contrast tussen die brutalistische bunker en het museum van Chipperfield, dat met zijn ranke kolommen meteen de gelijkenis met een Griekse tempel oproept, kon niet groter zijn. De uitbreiding is een oefening in terughoudendheid en vertoont daarnaast een verrassende ruimtelijke rijkdom. Het gebouw is knap ingewerkt in de helling en correspondeert met het oorspronkelijke deel.

Delugan Meissl
Associated Architects
Porsche Museum

Het bezoek aan het Porsche Museum begint in de oversized inkomhal. In dit gebouw is duidelijk geen sprake van terughoudendheid: alles is groots, spectaculair en wit. Budget speelde bij dit ontwerp schijnbaar geen rol. Het museum lijkt uit één stuk te bestaan en oogt zeer fors. Binnenin maakt de virtueel drijvende expohal het gebouw erg spectaculair. In die tentoonstellingsruimte worden tachtig wagens tentoongesteld. Veel deelnemers waren echter ontgoocheld in het Porsche Museum, omdat de ruimte en het materiaalgebruik geen recht doen aan de knappe collectie.

David Chipperfield
Museum of
Modern Literature

Delugan Meissl
Associated
Architects
Porsche Museum

ARCHITECTUURREIZEN
#2 LAUSANNE

01
09
11

SANAA**Rolex Learning Center**

Het Rolex Learning Center herbergt het restaurant, de ontmoetingsruimtes, de bibliotheek en diverse studentenvoorzieningen van de technische hogeschool van Lausanne. Een moeilijkheid in de school was de communicatie tussen de studenten en de medewerkers van verschillende studierichtingen. SANAA lost dit probleem op met een gebouw zonder muren, een heuvelandschap dat de mogelijkheid biedt om rustig te studeren, maar tegelijkertijd ook uitnodigt om anderen te ontmoeten. Het project biedt bovendien 'gratis' een schitterende buitenruimte door onder het gebouw publieke ruimte te voorzien. Het gebouw van SANAA was voor veel deelnemers de hoofdreden om mee op reis te gaan. De verwachtingen werden ingelost, want de groep was sterk onder de indruk.

SANAA
Rolex Learning
Center

Christian Kerez
Schulhaus
Leutschenbach

Christian Kerez**Schulhaus Leutschenbach**

In Zürich gaat het richting een schoolgebouw ontworpen door Christian Kerez. Een aangenaam extraatje blijkt dat een medewerker van Kerez en een geëngageerde stadsarchitect de rondleiding op zich nemen. Hun kennis van het gebouw is indrukwekkend. De architecten vertellen zowel technische, als leuke weetjes. Het Schulhaus Leutschenbach is een voorbeeld van innoverende scholenbouw en een sterk pedagogisch concept. De onderdelen die in een klassieke opstelling naast elkaar worden geschakeld, zoals de turnzaal en de klaslokalen, zijn hier op elkaar gestapeld. De reden hiervoor is om zo veel mogelijk open, groene ruimte te vrijwaren als schoolpark. Het groen loopt bovendien geleidelijk over in een publieke ruimte voor de hele wijk. De groep bezocht later ook nog de Im Birchschool van Peter Märkli.

EM2N**Community Centre Aussersihl**

De laatste halte van de reis is het gemeenschapscentrum van het Zwitserse bureau EM2N in Zürich. Het gebouw ligt in een park en is omgeven door bomen. Het centrum voelt erg organisch aan omdat de architecten kozen voor hout. Door de donkergroene buitenkleur cijfert het gebouw zich bijna weg in de omgeving. De binnenruimtes vallen op door hun felgeel en helgroen gekleurde muren. Het gemeenschapscentrum dient verder ook als bar en eethuis. Het is een duidelijke meerwaarde voor de bestaande wijk.

EM2N
Community Centre
Aussersihl

Gerechtsgebouw Hasselt
J. Mayer H. Architects
LensAss architects
a2o-architecten

De Dag van de Architectuur vond in 2011 plaats op 9 oktober. Bij de aankondiging lag veel nadruk op het openstellen van het nieuwe Hasseltse gerechtsgebouw van J. Mayer H. Architects / LensAss architects / a2o-architecten. Helaas bleef dé publiekstrekker gesloten omwille van vertragingen in het opleveringsproces. Gelukkig waren er voldoende boeiende alternatieven.

De Dag van de Architectuur kende in 2011 maar liefst drie thema's: duurzaamheid, participatie en groepswoningbouw.

Duurzaamheid

In de media, bij politici en wetenschappers duikt de term 'duurzaamheid' te pas en te onpas op. De indruk ontstaat dat het concept voornamelijk ingrepen van technische en materiële aard omvat, zoals alternatieve energie en materialen. Maar om in de toekomst onze huidige levensstandaard te kunnen behouden, is meer nodig. Het sociale en culturele aspect zijn net zo belangrijk. Een plek, gebouw of stad is immers pas écht duurzaam als we haar koesteren.

Op de Dag van de Architectuur werden verschillende renovatieprojecten voorgesteld, die allemaal treffende voorbeelden zijn van een duurzame benadering. In Hasselt waren dat De Silo van a2o, Kaai 16 van Lens°Ass en de verbouwing van de oude gevangenis van noA architects. De stad Genk opende meerdere projecten, waaronder C-mine en de nieuwbouw stadsbibliotheek.

Participatie

Om tot echte duurzaamheid te komen, is het belangrijk dat de directe en indirecte gebruiker zich thuis voelen in een gebouw. Architecten en beleidsmakers zien daarom steeds vaker het belang in van de participatieaanpak. Naast de bouwheer en de architect wordt ook de toekomstige gebruiker actief ingezet in dat proces. Voor de renovatie en uitbreiding van het Virga Jessecollege in Hasselt betrokken de architecten van a2o al in een vroeg stadium de leerkrachten en leerlingen bij het ontwerp.

Groepswoningbouw

Voor een steeds verouderende en van samenstelling veranderende bevolking is er nood aan een andere omgang met de beschikbare ruimte. Meervoudig wonen lijkt de oplossing te bieden voor deze actuele vraagstukken. De groepswoning biedt bovendien een meerwaarde voor de bewoners en hun omgeving. Extra voorzieningen, zoals een zwembad of een parking, kunnen gezamenlijk gefinancierd en gebruikt worden. Bij zulke projecten is de openbare ruimte dus een belangrijk onderdeel. Een voorbeeld is het sociale woningbouwproject De Steymer in Genk van LAVA architecten. Twee gebouwen slingeren er tussen weg en voetbalveld. Ze staan op poten waaronder parkeerplaatsen zijn voorzien. Alle appartementen hebben een terras gericht op het zuiden en kennen een optimale zichtrelatie met de groene omgeving.

Architectuurwijzer organiseerde ook een tour per bus langs een drietal groepswoningbouwprojecten, waaronder dat van Egide Meertens in Zichen-Zussen-Bolder.

De Silo Hasselt
a2o-architecten

woning Vanderlee
Genk
Egide Meertens

De Steymer Genk
LAVA architecten

ARCHITECTUURREIZEN
#1 BRUSSEL

'Ceci n'est pas un village'
David Maesen

Elk jaar reikt Het Belang van Limburg de Wanatoeprijs uit. Met die prijs wil de krant jong artistiek talent een duwtje in de rug geven. Een jury kiest tien genomineerden uit de laatstejaarsstudenten van de kunst- en ontwerppopleidingen aan de Provinciale Hogeschool Limburg (PHL) en de Media Arts and Design faculty (MAD).

Uit die genomineerden kiest Architectuurwijzer de winnaar voor de 'Prijs van Architectuurwijzer'. Die winnaar toonde het meest innovatieve onderzoek of project op het gebied van stedenbouw, architectuur, interieur of openbare ruimte.

In 2011 heeft Architectuurwijzer de prijs toegekend aan David Maesen. Maesen is student fotografie en trok de aandacht met zijn project 'ceci n'est pas un village'. Zijn werk levert interessant architecturaal beeldmateriaal op dat bijdraagt aan het actuele ruimtelijke debat binnen de Euregio. Hij fotografeerde verschillende outlet stores in de Euregio en maakte duidelijk dat er nood is aan een sterke visie wat betreft de ruimtelijke ontwikkelingen in de regio. Maesen kreeg voor zijn foto's bovendien ook de Wanatoe-publieksprijs.

Tijdens Open Monumentendag staat onroerend erfgoed in de kijker, ieder jaar rond een specifiek thema. Op zondag 11 september vond de drieëntwintigste editie plaats. Het thema van 2011 was 'Conflict'.

Binnenkort verhuizen de verschillende justitiediensten van Hasselt, die nu nog verspreid liggen over verschillende locaties, naar het nieuwe gerechtsgebouw. Die verhuis was een reden voor de stad en Architectuurwijzer om de 'oude' gerechtsgebouwen nog eens in de kijker te zetten. Eén van die gebouwen, aan de Havermarkt, werd in 1934 gerealiseerd onder de leiding van de Brusselse architect Jérôme Vermeersch. Het ontwerp doet denken aan de Amsterdamse School door het gebruik van een sobere baksteen en vormt een soort compromis tussen de moderne principes en de traditionele vormgeving. Het interieur heeft een uitgesproken art deco-karakter.

Verder organiseerden we lezingen in het provincieraadgebouw.

WIJZER WORDEN IN ARCHITECTUUR

Architectuurwijzer organiseert seminars en lezingen die de discussie over architectuur aanwakkeren, en workshops en ateliers als vormende activiteiten. Doel is om activiteiten te organiseren voor zowel mensen uit het veld als voor andere geïnteresseerden.

A—Z-lezingen

—

01
02
11

Vast onderdeel van de activiteiten van Architectuurwijzer zijn de A—Z-Lezingen die het publiek kennis laten maken met interessante en uitgesproken hedendaagse architecten(bureaus) uit binnen- en buitenland. In 2011 lag de nadruk op architecten die méér doen dan alleen maar een gebouw optrekken. Architecten die verder ook rekening houden met de (sociale) omgeving.

Cultureel centrum
Soignies

Micheline Hardy
en Olivier Bastin

A—Z-LEZINGEN
#1 L'ESCAUT

#1

L'Escaut

01.02.2011

Bureau L'Escaut werd in 1989 opgericht door architect Olivier Bastin en zijn vrouw Micheline Hardy, actrice, scenariste en regisseur. Het koppel vestigde zich in een oud pand in Molenbeek dat vandaag een plek is waar kunst de kans krijgt om te bloeien en waar culturele manifestaties ongehinderd plaatsvinden. Het samenwonen en samenwerken met kunstenaars vormt de basis van hun werk.

L'Escaut is een multidisciplinair bureau dat pleit voor een collectieve architectuur door te streven naar een integrale aanpak die architectuur, stedenbouw en cultuur samenbrengt. In het bureau staan dus zowel de mens als zijn blik op de maatschappij centraal.

Voor hun projecten voeren de architecten van L'Escaut studies uit naar de ruimtelijke en maatschappelijke context. Zo opteerden ze om een cultureel centrum in het Franse Soignies niet te gebruiken als een soort afsluiting van een wijk, zoals oorspronkelijk gevraagd werd. Ze wilden vermijden dat het cultureel centrum zou overkomen als een gesloten en individueel instituut en daarom verdeelden de architecten de omliggende omgeving in diverse niveaus, waardoor het publiek zich ook hier welkom voelt. De tribune vormt een nieuwe openbare ruimte die dagelijks dient als ontmoetingsplaats. Bij dit project ligt de nadruk duidelijk op de dynamische relatie tussen het gebouw en de omgeving met zijn bewoners; een kwaliteit waar L'Escaut erg trots op is.

01
02
11

A—Z-LEZINGEN
#1 L'ESCAUT

#2

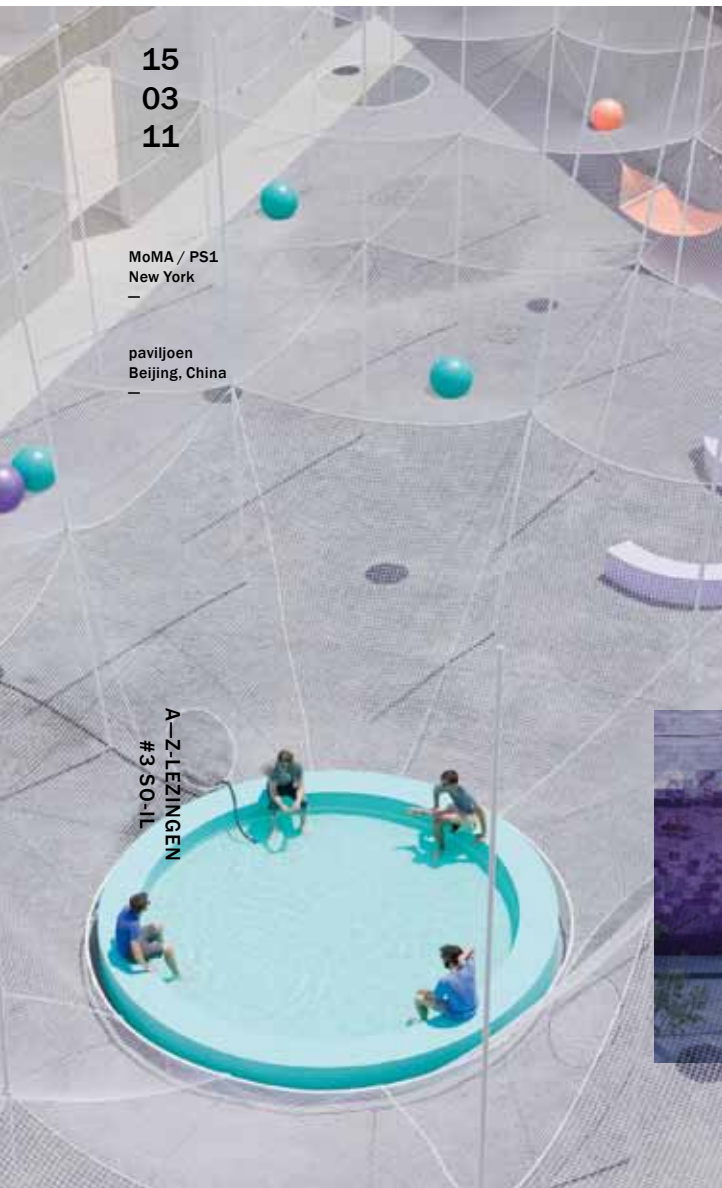
Bulk Architecten22.02.2011

Bulk Architecten is een veelzijdig ontwerp bureau dat zich focust op projecten van verschillende omvang: van bescheiden interieurs tot grootse stadsontwerpen. Hierbij houdt het bureau niet vast aan a priori's. Belangrijk is dat de vooropgestelde indeling kan aangepast worden aan toekomstige programma's. Op die manier brengt het bureau een vorm van diversiteit aan in elk project.

Bulk Architecten zijn Johan Peeters, Koen Van Bockstal en Tom Vermeyleen. Elke vennoot heeft zijn eigen specialisatie en interesses, waardoor ze samen een brede blik hebben op elk project. Als dat nodig is, werken de drie architecten samen met andere bureaus, die ze zorgvuldig selecteren op basis van hun expertises.

Het architectenbureau gaat op creatieve en humoristische manier om met haar opdrachten. De bouwmeesters verleggen hun grenzen om met frisse blik te zoeken naar samenhang en boeiende verbanden. Voor hun eerste woning, L&K in Antwerpen, werden de drie uitgedaagd om op een smal hoekperceel een goede aansluiting te vinden tussen een burgerhuis en een strak en ruw uit de context getrokken bebouwing. Het resultaat is een familietoren die de complexiteit van de twee aansluitende gebouwen opvangt.

Bulk Architecten haalt een maximum effect uit aanwezige conflicten en randvoorwaarden. Dat leidt tot een doordachte en evenwichtige architectuur waarbij elke ingreep verder gaat op de bestaande situatie en rekening houdt met de omgeving. Die spanning tussen de mogelijkheden en de beperkingen van elke opdracht levert een aanpak op die een combinatie is van gevoeligheid en bluf.

15
03
11MoMA / PS1
New Yorkpaviljoen
Beijing, ChinaA-Z-LEZINGEN
#3 SO-IL

#3

SO-IL

15.03.2011

SO-IL staat voor Solid Objectives-Idenburg Liu en is het innovatieve bureau van Florian Idenburg en zijn vrouw Liu Jing. Idenburg werkte eerst bij het Japanse bureau SANAA. Hij richtte SO-IL op als een creativiteitskatalysator die op alle niveaus betrokken wordt bij de diverse fases van het architecturaal proces. Beide architecten geven les op universiteiten verspreid over de hele wereld.

Het bureau is relatief klein, maar kent een wereldwijde reputatie omwille van hun architecturale, academische en artistieke ervaring. Door hun steeds uitbreidende kennis over Europese, Chinese en Japanse architectuur, hebben de architecten immers alle vertrouwen in het realiseren van hun ideeën.

Tijdens zijn lezing lichtte Idenburg uitgebreid het winnende project toe dat hij en zijn vrouw ontwikkelden voor de wedstrijd uit 2010 van MoMA's Young Architect Program. De wedstrijdopdracht bestond uit het ontwerpen van een installatie voor het binnenplein van het centrum voor moderne kunst PS1 in Long Island City.

So-IL's installatie bestaat uit een constructie van onderling verbonden palen en netten waarvan het evenwicht voortdurend beïnvloed wordt door het menselijk handelen en door omgevingsfactoren zoals wind en regen. De kleine binnenplaats van het centrum heeft een interactief deel waarin de bewegingen van de bezoekers omgezet worden in geluid. Op die manier ontstaat een unieke symfonie.

Het doel van de architecten was om met hun installatie de bezoekers terug in contact te brengen met de fysieke wereld. Ze zien het ontwerp als een subtiele aansporing om tot een groter bewustzijn van de directe omgeving te komen.

15
03
11A-Z-LEZINGEN
#3 SO-IL

Karel Appelhuis
Amsterdam

#4

DUS Architects24.05.2011

Voor het Amsterdamse architectenbureau DUS gaat ontwerpen verder dan enkel een gebouw tot stand brengen. Ontwerpen heeft een sociale betekenis en het contact met de doelgroep van het project is daarbij erg belangrijk. Daarom brengt Dus Architects de bewoners en de gemeente samen en organiseert het workshops en ontwerpsessies waaraan alle betrokken partijen deelnemen.

De drie architecten van Dus, Hedwig Heinsman, Martine de Wit en Hans Vermeulen, ontwerpen volgens het motto 'design by doing'. Ze maken daarbij gebruik van zeer alledaagse, natuurlijke materialen. Die materialen interpreteren ze op een geheel nieuwe manier waardoor ze tot nieuwe creaties komen. Het doel van dit proces is om een reactie bij het publiek uit te lokken en de mensen uit te dagen om het gebouw te gebruiken. Zo legt het bureau een link naar de grens tussen privaat en publiek.

Voor de architecten van Dus is de wereld een podium. De publieke architectuur is voor hen een optelling van alle gebeurtenissen van het leven en wordt gedreven door de mensen die gebruik maken van die architectuur. Net zoals Bulk architecten gaan ze dus uit van het bestaande. Het hergebruik van wat al aanwezig is, dwingt de ontwerper om op een zeer vernieuwende en doordachte wijze te werk te gaan. En ook Dus richt zich niet op een vaste architectuur, maar steunt de idee dat een ruimte aanpasbaar moet zijn. Die manier van werken leidt soms tot verwarring, roept op tot verschillende interpretaties, maar maakt op zijn minst een duidelijk statement.

05
10
11

Voor het derde jaar op rij werkte Architectuurwijzer voor een lezingenreeks in de gebouwen van C-mine succesvol samen met de Stad Genk en cultuurcentrum C-mine. De drie lezingen vonden plaats in het kader van de Dag van de Architectuur en legden de nadruk op het thema 'duurzaamheid'. We luisterden geboeid naar de voordrachten van Michael Braungart, Momoyo Kaijima van Atelier Bow-Wow en vijf architecten die een recent project voor Genk voorstelden.

Michael
Braungart

#1

Michael Braungart05.10.2011

Michael Braungart is bekend van zijn boek 'Cradle to Cradle: Remaking the Way we Make Things' en werd in C-mine bijgestaan door Stef Kranendijk, CEO van Desso. Tapijtproducent Desso focust zich op het Cradle to Cradle-principe als een nieuw duurzaam ontwerpconcept. Het gaat er om niet alleen in de eigen noden te voorzien, maar tegelijkertijd voor de toekomstige generaties meer mogelijkheden te creëren. Samen met Braungart wil Kranendijk van een lineaire economie evolueren naar een circulaire economie. Desso richt zich bijvoorbeeld op het hergebruik van oude tapijttegels. Ook professor Braungart benadrukt het belang van de 'business'-sector in het hele verhaal. We moeten onze producten heruitvinden, zegt hij. Hoewel we steeds bezig zijn over het beschermen van onze planeet, stelt Braungart vast dat we onze planeet niet beschermen, we vernietigen haar alleen minder. Daarom roept hij op om niet gewoon 'minder slecht' te zijn, maar wel gewoon 'goed'. In zijn toespraak kijkt Braungart kritisch naar de redeneringen achter het streven naar co2-neutraal zijn of het telen van maïs voor biogas. Hij roept op te spreken over kwaliteit in plaats van het hebben over 'groen' en 'duurzaamheid'. Het gaat niet over eco-efficiëntie, maar eco-effectiviteit. We worden uitgedaagd om onze 'negatieve' voetafdruk te transformeren tot een 'positieve' afdruk die het milieu ondersteunt. We moeten nadenken over hoe we kringen sluiten, hoe we producten in de biologische en technische kringen kunnen krijgen.

05
10
11C-MINE ARCHITECTUURLEZINGEN
#1 MICHAEL BRAUNGART

#2

Momoyo Kajijima

12.10.2011

De lezing van Momoyo Kajijima was voor Architectuurwijzer zeker een hoogtepunt van 2011. Dat het publiek er ook zo over dacht, werd duidelijk na het zien van een uitverkochte zaal in C-mine. De architecte leerde de geboeide toehoorders dat ook boeken, pony's en apen boeiende klanten kunnen zijn.

Momoyo Kajijima startte haar presentatie met de voorstelling van Atelier Bow-Wows boek: 'Behaviorology'. Snel werd duidelijk dat het architectenbureau veel tijd steekt in onderzoek waarbij rekening wordt gehouden met verschillende facetten – de natuur, de materialiteit en het klimaat, de mens en zijn gewoontes en de typologie – en de relaties tussen die elementen. De presentatie toonde verschillende voorbeelden uit Tokyo, de thuishaven van Atelier Bow-Wow, waar de stedenbouwkundige, geografische en klimatologische omstandigheden dwingen tot een specifieke ontwerpaanpak.

Een concept dat Momoyo Kajijima introduceert, is dat van het 'void metabolism', waarbij men zich bij het heroptrekken van gebouwen eerder focust op de lege ruimten die tussen deze constructies ontstaan dan op de kern. Een ander begrip is 'Subdivurban', wat staat voor sub-divided suburban. Door de hoge financiële lasten worden sommige percelen in stukken gehakt en verdeeld.

De recente projecten van Atelier Bow-Wow variëren sterk in omvang. Uit de verschillende projecten blijkt dat voor het bureau de ruimtelijke inventiviteit primeert boven het esthetische. Bovendien denkt men ook sterk na over het programma, zoals bij het project 'Pony Garden'. De bouwheer van 'Pony Garden', een paardenliefhebber, wou een huis realiseren waarbij het paard centraal stond. Gezien het beperkte budget, bleek een paard net iets te groot, maar een pony was voor de bouwheer ook goed. Van het hele perceel werd door Atelier Bow-Wow slechts een klein hoekje voor de mensen gereserveerd, de rest van het perceel werd als tuin voor de pony bestempeld. Dit project kon op veel bijval uit het publiek rekenen.

NU-architectuuratelier
 Mine-experience
 C-mine Genk

Halewijn Lievens
 NU-architectuuratelier

#3

Genk in stelling

19.10.2011

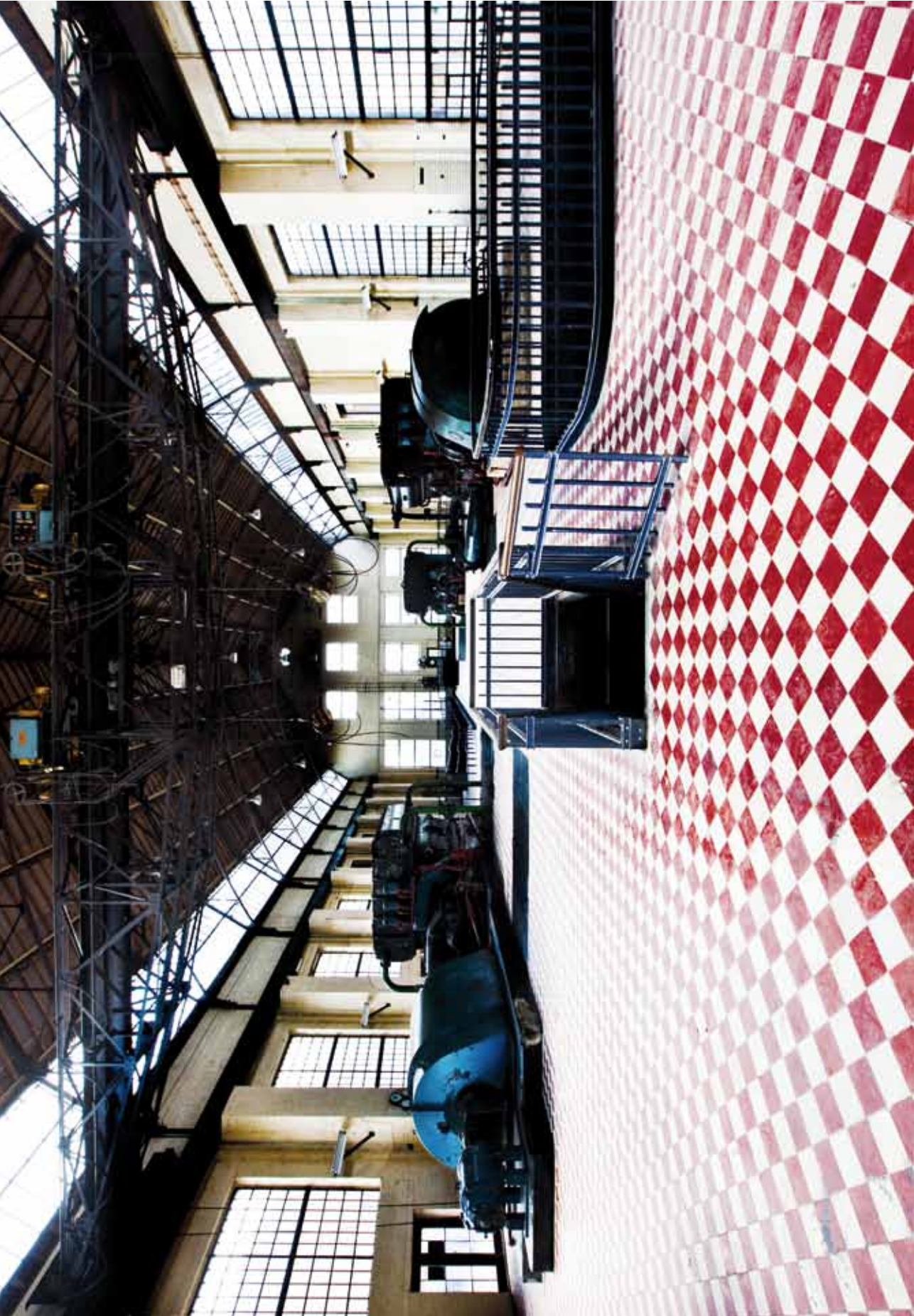
Op de laatste bijeenkomst in Genk stelden enkele architectenbureaus projecten voor die in de stad op til staan. Architectuurwijzer benadrukt in de inleiding het belang van 'goed opdrachtgeverschap'. Kwalitatieve en hierdoor duurzame architectuur is een keuze van de opdrachtgever. De stad Genk heeft al meerdere jaren aandacht voor een sterke ruimtelijke visie en onderkent ook het belang ervan.

Als eerste project kwam het 'smart grid' onderzoekslaboratorium van de KULeuven aan bod dat in het Thor Wetenschapspark van Waterschei komt en gerealiseerd zal worden door Atelier Kempe Thill en Osar. Het ontwerp bestaat uit een ruime en flexibele structuur; op die manier kan het gebouw zich steeds aanpassen aan de noden van het onderzoek. Op dezelfde site komt een incubator van PoLo Architecten. De twee programmaonderdelen zijn incubator en energiehuis en worden naast elkaar geplaatst zonder dat de identiteit en herkenbaarheid van elk onderdeel verloren gaat. Bij het ontwerpen hielden de architecten bijzonder veel rekening met de parkeersituatie.

Een derde project in de steigers is dat van BEL! en Ney & Partners. Zij ontwierpen een plan voor de uitbreiding van het stedelijk sportcentrum in Genk. Daarbij gingen de architecten uit van de bestaande betonnen structuur uit de jaren zeventig.

De vierde voorstelling was die van de Mine-experience van Nu-architectuur-atelier, waarbij een ondergrondse belevingsruimte op de oude mijnsite van Winterslag een route langs het oude mijnverleden moet creëren. Als vijfde en laatste project stelde bureau a2o haar ontwerp voor de nieuwbouw op de scholencampus in Genk voor. Het project omvat een nieuwe school voor Regina Mundi en de renovatie en uitbreiding van de kunstschool.

In 2011 heeft Architectuurwijzer samenwerkingsovereenkomsten afgesloten met de stad Genk en de stad Hasselt. Als regionaal architectuurplatform staat Architectuurwijzer beide steden bij in het profileren en ontsluiten van, en het adviseren over architectuur via publieke evenementen. De huidige stedenbouwkundige ontwikkelingen in beide steden leveren een grote hoeveelheid aan boeiende architecturale realisaties op die bekendheid verdienen. Meer communicatie en evenementen kunnen het kennismaken met hedendaagse architectuur stimuleren. Architectuurwijzer zal de steden adviseren door middel van haar activiteiten in de verdere ontwikkeling van hun ruimtelijk beleid. Interne expertise kan inspirerend aangewend worden in het nemen van strategische beslissingen.

ARCHITECTUUR DIE DE WIJZERS VAN DE TIJD DOORSTAAT

Architectuurwijzer bundelt de conclusies van alle activiteiten en gesprekken in schriftelijke vorm en bouwt zo mee aan een architectuurarchief. Dat laat ons toe om op relatief eenvoudige wijze een solide basis voor onder meer tentoonstellingen en publicaties uit te bouwen. Bovendien kan de verzameling ideeën aanreiken voor activiteiten in de toekomst.

Publicaties

In 2011 was Architectuurwijzer medeverantwoordelijk voor de publicatie van 'A—Z-Lezingen': een mooi vormgegeven boekje dat alle A—Z-Lezingen van 2010 bundelt. In de publicatie is ruimte voorzien voor diepgang en achtergrond bij elke voordracht. Iedereen die erbij was, kan nog eens rustig nagenieten van een interessante avond. Maar ook zij die de lezing gemist hebben, krijgen aan de hand van deze uitgebreide achtergrondinformatie een aardig beeld van wat elke avond in petto had. De publicatie is bovendien verfraaid met knappe foto's en illustraties.

Website

In oktober 2011 ging onze vernieuwde website online. Naast de voorstelling van Architectuurwijzer en haar actuele projecten doet de website wat de derde Wijzer ons belooft: informatie samenvoegen. De bezoeker vindt in het archief, dat tot 2009 teruggaat, een brede waaier aan documentatie over de voorbije activiteiten. Van recensies van lezingen tot verslagen van andere initiatieven. Wat het meest opvalt aan de vernieuwde webstek is de interactieve architectuurkaart. Die kaart biedt een duidelijk overzicht van knappe en recente realisaties. Foto's en een woordje uitleg zorgen voor een completer beeld.

Architectuurkaart Hasselt

In samenwerking met de stad Hasselt werd in 2011 de architectuurroute 'Dwalen door 150 jaar stadsontwikkeling' uitgestippeld. Hasselt werd in 1839 provinciehoofdplaats en sindsdien kan men vaststellen dat Hasselt bijna om de 40 jaar, of om de 2 generaties, een grondige metamorfose ondergaat op het gebied van haar stedenbouwkundige en architecturale ontwikkeling. Zelfs tot op de dag vandaag. De architectuurroute gaat terug in de tijd en doet de verschillende evolutiegolven binnen de ontwikkeling van de stad uit de doeken. De route loodst de individuele bezoeker voorbij de meest opmerkelijke gebouwen met een bijzondere architecturale waarde, met de nadruk op de stadsontwikkelingen vanaf 1850 tot op heden. De architectuurkaart kost 2 euro en is te koop bij Toerisme Hasselt.

VOORUITBLIK NAAR 2012

Tot slot geven we nog graag een vooruitblik op onze plannen voor 2012. Architectuurwijzer blijft zich focussen op de Euregio. Op die manier willen wij bijdragen tot het inspireren en stimuleren van opportuniteiten binnen het werkveld van de Euregio.

Deze internationale blik wordt in de praktijk doorgezet met de A-Z-lezingen, die vanaf 7 februari 2012 doorgaan. Binnen dit programma zorgen we vier weken lang voor boeiende voordrachten uit binnen- en buitenland. Op het programma staan achtereenvolgens STAR strategies + architecture (NL), Broekx-Schiepers (B), raumlaborberlin (D) en David Kohn Architects (GB).

Tijdens de laatste weken van november verwelkomt de stad Genk ons opnieuw voor drie lezingen. De namen voor de lezingen van 14 en 21 november maken we binnenkort bekend op onze website. Op de laatste bijeenkomst in Genk op 28 november 2012 houden we een pleidooi voor een regionale bouwmeester. Aanleiding hiervoor is de vaststelling dat het de provincie Limburg (en daarbuiten) ontbreekt aan een duidelijke ruimteregie. Enkele concrete en net gerealiseerde grote projecten vertonen immers gebrek aan afstemming tussen de verschillende betrokken actoren. Architectuurwijzer werkt hiervoor samen met Bavo (Gideon Boie). Verder staan ook twee architectuurreizen op de agenda: in het voorjaar een daguitstap naar Leuven en omstreken en in het najaar staat een buitenlandse trip op de planning.

In 2012 werken we ook rond twee grotere en langer lopende projecten. Het eerste project waar Architectuurwijzer aan (verder) werkt, is de documentaire rond architect Dolf Nivelle. De film wisselt interviews met Nivelle, de opdrachtgevers en de gebruikers af met historische en actuele beelden van de gebouwen die Nivelle realiseerde. De architect speelde een niet te onderschatten rol bij de introductie en ontwikkeling van de naoorlogse moderne architectuur in Limburg, zowel door zijn eigen werk als door zijn betrokkenheid bij de vorming van generaties Limburgse architecten.

Het tweede project focust op herbestemming van kerkgebouwen en is een onderzoek naar de betekenis van de – stilaan lege – parochiekerk, in het bijzonder voor de lokale bevolking. Daarnaast wil dit project de krijtlijnen uitzetten van een streekgerichte visie met betrekking tot de parochiekerken van in de eerste plaats Borgloon, met haar vele kerkdorpen, en bij uitbreiding Haspengouw, Limburg en België.

Het spreekt voor zich dat Architectuurwijzer probeert in te spelen op de actualiteit, waardoor het steeds mogelijk is dat nieuwe activiteiten aan het bestaande lijstje worden toegevoegd. Voor de meest actuele ontwikkelingen is onze website www.architectuurwijzer.be de aangewezen plek!

PARTNERS

Architectuurwijzer heeft een uitgebreid en divers netwerk van culturele, beleidsmatige, academische en commerciële partners opgebouwd.

Wij danken van harte volgende partners:

Samenwerkingen met organisaties binnen het kunstendecreet

Design Platform Limburg – architectuur & vormgeving

VAi - Vlaams architectuurinstituut

CVAa – Centrum Vlaamse Architectuurarchieven

Z33 Kunstencentrum Hasselt

Samenwerking met culturele instellingen

C-mine cultuurcentrum Genk

Samenwerking met erfgoed

Erfgoedcel Hasselt

Provincie Limburg – Cultureel erfgoed

Samenwerking met onderwijs

Provinciale Hogeschool Limburg

MAD-faculty

Samenwerking met verschillende beleidsniveaus en -vormen

Vlaamse overheid – Kunstendecreet

Provincie Limburg – Cultuur

Stad Genk – Afdeling Ruimtelijke Ordening en Woonbeleid

Stad Hasselt – Toerisme

Internationale samenwerking

SCHUNCK* architectuur

Topos Maastricht

Samenwerking met bouwondernemingen

Vandersanden Group

Ahrend

Assiver

Cantillana

Desso

Ebema

Eternit

Gyproc

Trespa

Vandemoortel

Samenwerking met architectuur instanties

Orde van architecten

Studentenvereniging SOFA

COLOFON

Tekst

Annemie Pollenus

Met de medewerking van

Roel De Ridder

Iris Peeters

en Tim Vekemans

De verslagen werden geschreven door

Hannelore Geeraerts

Joep Gosen,

Nicki Janssens

Ilse Kauwenberghs,

Esther Kuppens

en Dimitri Minten

Productie

Iris Peeters

Eindredactie

Liesbeth Corthouts

Fotografie

Niels Donckers

Filip Dujardin

Joep Gosen

Teo Krijgsman

David Maesen

Steven Massart

Dimitri Minten

Arno Roncada

Anders Sune Berg

Hisao Suzuki

Philippe Van Gelooven

Grafisch Ontwerp

Johan Vandebosch, ziezo

Drukwerk

Drukkerij Leën

Oplage

500 exemplaren

ISBN-nummer

9789081253024

Verantwoordelijke uitgever

Architectuurwijzer vzw

correspondentieadres:

Postbus 80, B-3500 Hasselt

kantoor:

Z33, Zuivelmarkt 33, B-3500 Hasselt

(t) +32 476 931.162

Met dank aan onze structurele partners:

Stad Genk, Stad Hasselt, de Vlaamse Overheid
en Vandersanden Group

